

Однак навчальний посібник Олексія Андрійовича Бакальця є важливим внеском у вітчизняну історичну науку. Даний посібник буде корисним у вивченні та осмисленні складного, насиченого подіями, але цікавого і повчального історичного минулого України.

Bakalets O . HISTORY OF UKRAINE FROM ANCIENT TIMES TO THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY: TEXTBOOK. -LVIV: «MAGNOLIA 2006, 2010. -579P.

The article reviewed by a textbook on the history of Ukraine for the non-historical faculties of higher educational institutions of Ukraine

УДК 94(477)

О.К. Струкевич

СВІДЕРСЬКИЙ Ю.Ю., ОКАРИНОВСЬКИЙ В.М. КУРС ЛЕКЦІЙ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ. У ДВОХ ЧАСТИНАХ. ЧАСТИНА І. ВІД НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО ОСТАННЬОЇ ЧВЕРТІ ХІV СТ. ПРОБНЕ ВИДАННЯ. –ТЕРНОПІЛЬ, 2010. – 400 С.

МИХАЛЬЧУК П.А., КУЦІЙ І.П., БРОСЛАВСЬКИЙ В. Л. КУРС ЛЕКЦІЙ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ. У ДВОХ ЧАСТИНАХ. ЧАСТИНА ІІ (КІНЕЦЬ ХVІІ – ПОЧАТОК ХХ СТ.). ПРОБНЕ ВИДАННЯ. –ТЕРНОПІЛЬ, 2010. – 412 С.

У даній статті прорецензовано найновіші підручники з історії України. Посібник написано з позицій критичного та неупередженого підходу авторів до аналізу історичного процесу.

Перша і друга частини рецензованого видання охоплюють історію нашої Батьківщини від найдавніших часів до початку ХХ ст. Історичний процес подано у контексті європейських цивілізаційних вимірів. Історію України висвітлено у взаємозв'язку з історією країн європейської цивілізації. Останнє особливо яскраво виявляється при викладанні історії західноукраїнських земель.

Курс лекцій базовано на досягненнях новітньої вітчизняної історіографії. Зокрема використано напрацювання академіків НАН України. Я. Д. Ісаєвича, В. М. Литвина, В. А. Смоля, І. Ф. Кураса, П. П. Толочка, чл. кор. НАН України О. П. Реєнта, професорів В. Й. Борисенка, Я. Й. Грицака, О. І. Гуржія, Л. Л. Залізняка, В. М. Рички, Н. М. Яковенко та ін.

Матеріал викладено за хронологічно-тематичним принципом, що дозволяє читачам чітко структурувати матеріал, швидко знаходити необхідні історичні сюжети. Як і належить навчальному посібнику, рецензований курс лекцій містить рекомендовані джерела і літературу, контрольні питання, тестові завдання, що звичайно сприятиме кращому засвоєнню навчального матеріалу студентами. Науково-методичний посібник включає предметний та іменний покажчики, що дозволяє зручно використовувати курс для студентської наукової роботи різних рівнів складності.

Авторам удалося уникнути ідеологічної упередженості та політико-культурної заангажованості, що, безперечно, є перевагою видання. Матеріал викладено чіткою, логічною мовою. Лекції легко сприймаються читачами.

Автори насамперед сконцентровані на політичній та соціальній історії, доволі широко представлено історико-економічні виклади у рамках обґрунтування політичних чи соціальних мотивів діяльності соціальних суб'єктів історичного процесу, що відповідає стану сучасної історичної науки в Україні.

Автори не обминають складних тем, подаючи як власний погляд на їх сутність, так і викладаючи погляд на них тих вчених, які дотримуються різних точок зору.

Вважаємо, що потребує глибшого аналізу проблема змісту козацького автономізму до утворення держави Б. Хмельницького та змісту автономізму у другій половині ХVІІ-ХVІІІ ст. Адже вони були наповнені різним соціально-політичним та політико-культурним змістом.

Автори визначають політичне тіло, організоване Б. Хмельницьким, як Українську козацьку державу. У такому разі виникає потреба охарактеризувати політичну систему, а не лише соціальну структуру цієї держави.

Незгоду викликає визначення історичних процесів між 1648-1676 рр. як «Козацької революції». Вважаємо, що така назва веде до звуженого сприйняття того часу. За рамками

революції залишаються селяни, міщани, духовенство, православна шляхта. Така назва обминає питання глибоких соціально-економічних, -політичних, -культурних перетворень, що стосувалися не лише козацтва, а усіх станів та верств тогочасної України. Назва «Перший період Козацької революції (1648-1676 рр.)» спонукає до питання: а який часовий проміжок слід вважати другим періодом.

Викладаючи історію кінця XVII-XVIII ст. автори одним з вирішальних чинників вважають наявність обмеженої державності, яка дозволила українському народові розвинути кращі риси національного характеру. З іншого боку не менш вагомим чинником вони вважають імперську політичну доктрину Москви, яка утвердилася на зламі двох століть і втілюється у політичному курсі «на повну інтеграція українських земель у склад Російської імперії». Саме у рамках протистояння цих двох історичних чинників і викладається історія вказаного періоду. Не можна не погодитися з таким визначенням сутності головної суперечності тогочасного історичного процесу. Однак не можна погодитися з використанням при цьому поняття «інтеграція». Адже за визначенням інтеграція передбачає об'єднання яких-небудь частин, складових, що мають однотипні характеристики, тому ідуть назустріч, взаємно зближуються, спонукувані внутрішніми потребами. Якраз цього історія кінця XVII-XVIII ст. у взаєминах України та Росії не фіксує. Автори самі це стверджують ведучи мову про «тотальний наступ російського царизму на українську автономію», «обмеження прав і вольностей козацтва», «посилення централізації та русифікації», «надмірну експлуатацію людських та матеріальних ресурсів українських земель» і т. д. Тому вважаємо, що у даному випадку був би набагато адекватнішим термін «інкорпорація».

Виклад історії XIX ст. цілком обґрунтовано подано у рамках концепції модернізації. При цьому, розглядаючи модернізаційні процеси у суспільно-політичній сфері, автори головну увагу надають таким питанням як «національна та етнонаціональна ідентичність», «український національний рух», «український національний проект», «трансформація українців із «селян у націю». З огляду на це вважаємо за доцільне структурувати зміст посібника відповідно до визнаної у світових наукових колах розробленої чеським дослідником М. Грохом схеми становлення нації, виділивши академічний, організаційний (культурний), політичний етапи.

Традиційністю характеризується, виклад тем про масонський рух, декабристський рух, російське народництво, польські повстання XIX ст. Ці теми недостатньо включені у контекст українського історичного процесу. Якщо цей зв'язок погано прослідковується, то чи варто, займати стільки місця для висвітлення цих тем.

Авторами послідовно і логічно з багатьма прикладами і розширеними характеристиками викладено модернізаційні процеси у соціально-економічній сфері. Показують як розгортаються процеси, що становлять сутність промислового перевороту. При цьому автори упускають такі вагомні питання як періодизація промислового перевороту в Україні, а головне, не розмежовують процесів, промислового перевороту та індустріалізації. Хоча дослідники економічної історії сьогодні визнають, що в останні десятиліття XIX ст. промисловість України охоплюють саме процеси індустріалізації.

Загалом, зміст рецензованого видання містить достатньо дидактичного матеріалу для студентів для комплексного вивчення історичних процесів, як на теренах України, так і власне українському соціумі, суспільстві на різних етапах розвитку. Помічені ж недоліки можуть бути усунуті у ході дальшої роботи над змістом та структурою посібника.

Y.Y. Sviderski, V.M. Okarinovski A COURSE OF LECTURES IS ON HISTORY OF UKRAINE. IN TWO PARTS. PART I. FROM THE OLDEST TIMES TO THE LAST FOURTH OF XIV OF CENTURY. TRIAL EDITION. - TERNOPIL, 2010. - 400 S. P.A. Mihalshyk, I.P. SHORT, In.L. БРОСЛАВСЬКИЙ COURSE of LECTURES On HISTORY of UKRAINE. IN TWO PARTS. PART OF II (AN END OF XVII IS BEGINNING of XX of CENTURY.). TRIAL EDITION. - TERNOPIL, 2010. - 412 S.

In this article the newest textbooks are reviewed on history of Ukraine. A manual is written from positions of critical and неупередженого approach of authors to the analysis of historical process.